

OKTAY AKBAL

Orhan Veli Bugünü Görmüştü!

Orhan Veli 14 Kasım 1950'de ölmüştü. Ankara radyosunda haftalık konuşmasını yapan Ahmet Muhip Dranas'ın ağzından duymuştum Orhan Veli'nin öldüğünü.

Kırk yıl geçip gitti. Orhan Veli yazın dünyamızın ölümsüz kişilerinden biri oldu. Heykelleri dikildi, herkes onu büyük bir şair, yol açıcı bir sanatçı olarak benimsedi. Şiirleri okul kitaplarında, her ölüm yılında anılıyor, ulusal değerlerimizden biri sayılıyor.

Ölümünden birkaç ay önce yazdıkları neydi bilir misiniz? Kimbilir belki de 1950'nin haziranında, 'Yaprak' dergisinde çıkan yazılarıdır ölümüne yol açan... Çünkü oldukça kuşku- lu bir biçimde öldü Orhan Veli... DP iktidarının ilk aylarında irtica başkaldırır gibiydi. İktidar laiklikten ödün vermeye başlamıştı. Gerici çevreler, kendilerine 'milliyet'çi adını veren birtakım örgütler, birtakım gençler, Orhan Veli ve arkadaşlarına, daha doğrusu ilerici sanatçılara düşmanlıklarını türlü biçimlerde belirtmeye başlamışlardı. 'Yaprak' dergisinde, en başta Orhan Veli bu geriye dönüşün karşısında yer almıştı. 'Yaprak'ın haziran 1950 tarihli bir sayısında 'Üniversiteli Gençlere' şöyle sesleniyordu:

"Niçin yanlış anlıyorsunuz? Neyi yanlış anlıyorsunuz? Bir de onun üstünde duralım. Evet, soluz. Ama sol ne demektir? Memleketin kötülüğünü isteyen insan mı demektir? Olsa olsa memleketin de bütün insanlıkla beraber daha ileriye gitmesini isteyen insan demektir... Savaşılacak şeylerin başında söz temsili yobazlık gelir. Yobazlık da türlü türlü. İleri olmak için, sol olmak için bu yobazlıkların topuyla savaşmak gerek. Gazetemizde çıkan yazıları mı beğenmediniz? Sizin de organlarınız var, orada aksini yazın. Bize yarıldığımız noktaların neler olduğunu gösterin."

Orhan Veli, 'Yaprak'ın satışını önlemek için bayileri dolaşip 'bunlar solcudur' diyen birtakım gençlere işte böyle sesleniyordu. 1950 haziranında DP iktidarı Arapça ezanı kabul etti. İsteyen Türkçesini, isteyen Arapçasını yeğleyecekti. Ama bir anda Arapça ezan bütün yurttaki egemen oldu. Orhan Veli bu konuda şöyle yazıyordu dergisinde:

"Salt bir ezan meselesi olmaktan çıkıyor iş. Daha bir sürü geriliğin başlangıcı, daha bir sürü geriliğe göz yummanın bir işareti oluyor. Başbakanın demecini duyar duymaz sarıklar, cüppelerle sokaklara uğrayan yobazlar düşüncemizin doğruluğunu çarçabuk ortaya koydu. Sarıkla cüppeyi de mühim saymayalım. Ama işin bu kadarla kalmayacağına da kalıbımızı basabiliriz. Daha da neler olabilir diye düşünüyoruz, aklımıza şunlar geliyor. İşte ramazana giriyoruz. Oruç yemenin kâfirlik olduğunu düşünen kimseler tarafından pekâlâ taşa tutulabiliriz. O kimseler çoğalabilir, kâfirlik sayacakları işler oruç yemeden de ibaret kalmaz. Memleket yararına görmek istediğimiz işler bugün nasıl komünistlik oluyorsa o gün kolayca kâfirlik olur. Hep birden ayaklanırlar. Milli heyecanın yerini dini heyecan alır. Hükümet heyecanı yatıştırmaktan acizdir. Dini heyecan her istediğini yaptırmaya başlar. Sonu nereye varır bu işlerin? Görmek istemeyiz, ama herhalde çok kötüye."

"Yaprak" başlıklı yazıda da -o da Orhan Veli'nin kaleminden çıkmıştır- şöyle deniliyordu: "Halk, CHP'yi istemedi diye onun şeriat istediğini, sermayedarın memleket ekonomisinde cirit oynamasını istediğini, yabancı sermayeye esir olmamızı istediğini sanmak en büyük gaflettir."

Orhan Veli yaşasaydı bugün 76 yaşında olacaktı. Kırk yıl önce yazdıklarının geçen zaman içinde dev gibi büyüdüğünü, cumhurbaşkanlarının, başbakanların, valilerin, bakanların gizli açık biçimde şeriatçılığın yandaşı kesildiklerini, zorunlu din dersleri, sayıları çığ gibi artan imam okullarıyla, hacca giden valiler ve emniyet müdürleriyle, kadavraya don giydirmek isteyen başı örtülü tıp öğrencileriyle ülkemizin çağlar öncenin karanlık dönemlerine döndürüldüğünü görecekti. 'Sonu nereye varır bu işlerin' sorusunun yanıtı şudur: "İşte buraya vardı, bir karanlık çıkmaz!"

